

Lokale Ontwikkelings Strategie LEADER Zeeuws Vlaanderen

POP3 2015-2020

Inhoudsopgave Lokale Ontwikkelings Strategie LEADER 2014-2020

Inhoudsopgave

Deel I Beschrijving van de LOS	4
VOORWOORD	5
1. Totstandkoming en status Ontwikkelingsstrategie	6
2. Gebied.....	7
2.1. Zeeuws Vlaanderen	7
2.2. Gebiedsanalyse.....	8
Sterke punten	8
Zwakke punten	9
Kansen	10
Bedreigingen.....	10
Krachtenveld.....	11
Ontwikkelbehoefte.....	11
3. Strategie.....	14
3.1. Strategie	14
3.2. Thema's en algemene doelstellingen.....	14
3.3. Synergie met andere fondsen	17
POP3	17
Overig	17
3.4. Meetbare doelstellingen	17
4. Activiteitenplan	19
4.1. Activiteiten	19
4.2. Detailplan per thema.....	21
Netwerk analyse	21
Activiteitentabel	24
5. Organisatie	25
5.1. Positie, taken en bevoegdheden LAG.....	25
5.2. Profiel en samenstelling LAG.....	25
5.3. Organisatie van de uitvoering	26
6. Financiering	28
6.1. Begroting	28
6.2. Dekkingsplan	28

Deel II Reglement	30
1. Huishoudelijk Reglement	31
1.1. Samenstelling LAG	31
1.2. Werkwijze LAG.....	31
1.3. Taken en bevoegdheden LAG.....	31
1.4. Prioritering subsidieaanvragen	32
1.5. Beoordelingsprocedure projecten	32
1.6. Tijdelijke werkgroep of denktank.....	32
2. Selectiecriteria en selectieprocedure steunaanvragen.....	33
2.1. Status en rolverdeling LAG-RVO-Provincie.....	33
2.2. Criteria	33
Bijlagen.....	38
1. SWOT Zeeuws Vlaanderen	39
2. Proces van formeren nieuwe LAG.....	40
Samenstelling nieuwe LAG	41
3. Brief aan gemeenten	42
4. Deelnemers aan het gebiedsproces	45

Deel I Beschrijving van de LOS

VOORWOORD

Mijn naam is Diana van Damme-Fassaert.

Ik ben als wethouder verbonden aan de gemeente Hulst. Daarnaast ben ik voorzitter van de huidige Lokale Actiegroep (LAG) Zeeuws-Vlaanderen. Ik ben aangewezen als "kwartiermaker" van de nieuw te formeren LAG.

Voor U ligt de nieuwe Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) Zeeuws-Vlaanderen. Dit document moet de start markeren van de LEADER-aanpak van het nieuwe Plattelandsprogramma 3 (POP3).

Ik zeg met nadruk "de start". Niet het eindpunt.

Samen met alle relevante partijen uit de regio moeten we er in de periode 2015-2020 naar streven om goede initiatieven aan te jagen, te ontwikkelen en uit te voeren.

Ik dank oprecht alle personen uit onze regio die de streekbijeenkomsten voor de opstelling van de LOS hebben bijgewoond. Mede dankzij hun betrokken inbreng is het "van-onder-op"-proces, dat zo kenmerkend is voor de LEADER-aanpak, succesvol verlopen.

Ook een woord van dank aan Marga de Jong, Henk Kieft en Michiel van Amersfoort voor hun deskundige begeleiding van dit intensieve traject.

Tijdens de bijeenkomsten in Westdorpe, Sas van Gent en IJzendijke konden we uitvoerig gebruik maken van hun expertise.

Ik kijk reikhalzend uit naar de start van de nieuwe Programmaperiode van POP3 met de nieuwe LOS als basisdocument. Ik ben ervan overtuigd dat we onze streek hiermee van een broodnodige impuls kunnen voorzien.

1. Totstandkoming en status Ontwikkelingsstrategie

Voor u ligt de Lokale Ontwikkelings Strategie (LOS) voor Zeeuws Vlaanderen. Deze lokale ontwikkelingsstrategie is het resultaat van een intensief gebiedsproces waarbij bewoners, ondernemers en overheden zijn uitgedaagd mee te denken. De provincie Zeeland heeft het proces gefaciliteerd.

De verschillende stappen die we in het traject op weg naar LOS hebben gevolgd worden duidelijk in onderstaande tekening. Het doel van deze aanpak is om tot een LOS te komen die door de streek wordt gedragen. Een door de streek gedragen strategie zorgt ook bij de uitvoering van het programma voor een grote betrokkenheid van het gebied en tot een beter resultaat.

U Proces in Zeeland

De stappen zijn concreet vormgegeven door interactie met bewoners: een startbijeenkomst op 22 september, gevolgd door ruim 20 interviews in de weken daarna, een eerste goedbezochte streekbijeenkomst op 30 oktober, een tweede streekbijeenkomst op 25 november 2014 en een schrijf / ontwerpsessies met een kleinere groep streekbewoners op 15 en 16 december van dat jaar. In januari en februari 2015 hebben meerdere leden van de kerngroep commentaren op de concept tekst geleverd. De LOS-in-concept is gepresenteerd en getoetst tijdens een gebiedsbijeenkomst op 3 februari 2015. In bijlage 4 is een overzicht gegeven van de deelnemers aan de verschillende bijeenkomsten.

Samenwerken en het integraal oppakken van de uitdagingen die er liggen worden erg belangrijk. Dit proces op weg naar deze LOS is de eerste stap naar een nieuwe vorm van samenwerking binnen Zeeuws Vlaanderen. Tijdens de streekbijeenkomsten hebben diverse bewoners (waaronder diverse jongeren) aangegeven dat zij verder mee willen denken en werken aan het vormgeven van het LEADER programma in hun gebied.

2. Gebied

2.1. Zeeuws Vlaanderen

Deze lokale ontwikkelingsstrategie 2015 – 2020 richt zich op Zeeuws Vlaanderen. Wanneer je kijkt naar de kaart van Nederland en inzoomt op het zuidwesten dan valt op dat het gebied eigenlijk 'los van Nederland' ligt. Zeeuws-Vlaanderen wordt aan de noord- en oostkant namelijk begrensd door de Westerschelde en in het zuiden door de grens met Vlaanderen (België). De westkant grenst aan de Noordzee. Al met al zorgt deze ligging voor een mooi afgebakend geheel.

Er bevinden zich 3 gemeenten binnen het gebied: Sluis, Hulst en Terneuzen. Zeeuws Vlaanderen is ook grofweg in drie regio's te verdelen: het oosten (met als centrum Hulst), het midden (de Kanaalzone, genoemd naar het kanaal van Gent naar Terneuzen, met Terneuzen als centrum) en het westen (met als centrum Oostburg).

Hulst

De gemeente Hulst is van oudsher een landbouwgemeente.

Aan het eind van de 16e eeuw was het land van Hulst een landtong ten noorden van Hulst omgeven door schorren en slikken doorsneden door getijde krekken. Het land was geteisterd door oorlog en geweld.

Hulst was een zeer geïsoleerd gebied. Dit isolement werd nog versterkt doordat sinds het einde van de tachtigjarige oorlog ten zuiden van Hulst de landsgrens lag en de banden met de rest van Zeeland beperkt waren doordat het land van Hulst grotendeels Rooms Katholiek was en de rest van Zeeland overwegend Nederlands Hervormd.

In de loop der tijd zijn er door de inpoldering nieuwe bestaansmogelijkheden ontstaan. Deze nieuw gewonnen gebieden werden bewoond door mensen uit de streek bovendien trok dit mensen aan vooral uit het aangrenzende land van Waas en de rechter oever van de Schelde (België). Nagenoeg geen mensen waren van de Zeeuwse eilanden afkomstig.

Dit verklaart wellicht feit dat de gemeente Hulst een op zichzelf staande gemeente is. Dat de Hulstenaren doorgaans georiënteerd zijn op Antwerpen, Sint Niklaas (Oost-Vlaanderen) laat zich eveneens vanuit het historische perspectief verklaren.

Terneuzen

Terneuzen is bij uitstek een havenstad. Terneuzen is al vanaf haar oorsprong nauw verwant met de scheepvaart, mede door de gekanaliseerde waterloop van Gent-Overslag en Axel naar de Honte via de eerder genoemde Soute Vaert of Oude Vaart.

De Oude Vaart raakte echter buiten gebruik door een overstroming in 1376, waardoor de Braakman ontstond, een zeearm die ver landinwaarts reikte. Hierdoor is een natuurlijke vaarweg naar Gent ontstaan. Terneuzen is door het kanaal nog steeds het meest gericht op Gent.

Sluis

De gemeente Sluis telt vijftien officiële kernen en een groot aantal buurtschappen. Gezien de ligging kent Sluis van oudsher een sterk vis gerelateerde historie. Toerisme en dagrecreatie vormt een belangrijke bron van inkomsten in deze gemeente. Men onderhoudt er van oudsher nauwe banden met Knokke, Zwin en Brugge (West-Vlaanderen).

In totaal heeft het gebied een kleine 106.000 inwoners, met een bevolkingsdichtheid van 145 per km². Opvallend is dat er relatief veel ouderen en jongeren wonen (grijze, 41% en groene 35% druk), dit betekent dat de beroepsbevolking klein is ten opzichte van het aantal niet werkenden.

2.2. Gebiedsanalyse

Een belangrijk onderdeel van de strategie is een goede analyse van Zeeuws Vlaanderen en de ontwikkelingen die op het gebied af komen. Hiervoor is een SWOT analyse opgesteld die inzicht geeft in de sterke punten waarop verder gebouwd kan worden en zwakke punten die gecorrigeerd moeten worden. Daarnaast kijken we naar de kansen die mogelijke successen kunnen worden en de bedreigingen die een risico kunnen vormen en daarmee moeten worden overwogen. Eerdere SWOT's zijn verkend, de bijeenkomsten en interviews hebben veel input geleverd en ook de Zelfevaluatie van de vorige PG is gebruikt. Op basis van deze inzichten hebben we de ontwikkelbehoeftes bepaald als basis van de strategie. De volledige SWOT tabel is terug te vinden in bijlage 1.

STERK Waar je op kunt bouwen	ZWAK Onmiddellijk corrigeren
KANS Toekomstig succes	BEDREIGING Overweging

Sterke punten

De kracht van Zeeuws Vlaanderen zit in het gebied zelf. Het is een overzichtelijk gebied met een menselijk schaalniveau.

De interne bereikbaarheid (infrastructuur) is dan ook voldoende ontwikkeld, afgezien van de grote afstand tot de trein en de fysieke barrière van het water. Maar feit is dat inwoners er goed mee om weten te gaan. Het gebied kent geen file druk en met het oplossen van enkele knelpunten (d.m.v. realisatie van o.a. Tunnel Sluiskil en verbreding N61) is de infrastructuur goed te noemen. Bewoners benoemen dit specifiek in gesprekken.

Deze menselijke maat zorgt er ook voor dat de sociale bereikbaarheid goed is, mensen weten elkaar te vinden en zoeken samenwerking waar nodig. Deze wil om gezamenlijk de schouders ergens onder te zetten is ook terug te zien in een goed ontwikkeld verenigingsleven.

Zeeuws-Vlaanderen heeft een onmiskenbaar eigen karakter. Niet alleen de mensen. Het landschap, haar structuur, de huizen, de monumenten, de dorpse silhouetten, de ontsluiting, de ligging aan de kust en aan de grens met Belgisch-Vlaanderen dragen allemaal bij aan dit karakter.

De economie kent meerdere sectoren die ruimtelijk geconcentreerd zijn: de (internationale) industrie en logistiek in de Kanaalzone en de kust zone , recreatie langs de kust en een sterk ontwikkelde agrarische sector in het binnenland. Deze diversiteit zorgt voor diverse mogelijkheden voor werk.

De ligging nabij Vlaanderen (België) biedt mogelijkheden voor internationale samenwerking. Vaak is België makkelijker te bereiken dan de rest van Zeeland. Als voorbeelden kunnen hierbij het grensoverschrijdend werken, grensoverschrijdende verkeersmaatregelen en grensoverschrijdend recreëren worden genoemd.

Zo was de gemeente Terneuzen betrokken bij grensoverschrijdend initiatief voor wat betreft de opbouw en invulling van het Voorlichting- en Opleidingscentrum Glastuinbouw (VOC) in Westdorpe. Deze grensoverschrijdende samenwerking is gestart vanuit de gedachte dat de duurzame ontwikkeling van de glastuinbouw in Westdorpe mede kansen biedt voor de arbeidsmarkt van het gehele grensgebied tussen Oost- en West Vlaanderen, Antwerpen en Zeeuws-Vlaanderen. Tevens is in Kapellebrug een gezamenlijke rotonde aangelegd door de gemeenten Hulst, Stekene en Sint-Gillis-Waas, de provincies Zeeland en Oost-Vlaanderen, het Vlaams Agentschap Wegen en Verkeer en Interreg. Voorts participeert de gemeente Sluis op het gebied van recreatie & ecotoerisme in een innovatief en uitvoeringsgericht project gericht op de versterking van grensoverschrijdende beleving van de natuur, het erfgoed en het landschap in de Zwinstreek.

Daarnaast is er in Zeeuws Vlaanderen regio breed op het gebied van de gezondheidszorg sprake van een intensieve grensoverschrijdende samenwerking met Belgische zorgaanbieders.

Zwakke punten

De verbinding met de rest van Nederland door tol in tunnels wordt door de bevolking als belemmering ervaren. De focus ligt echter wel vooral op Nederland, dus op Midden Zeeland. De grens met België vormt toch ook een barrière, niet zozeer fysiek maar vooral in regelgeving. De formele samenwerking is nogal complex. Niet voor niets bestaan er diverse overlegplatformen, zoals het grensoverschrijdend Zwinregio en is inmiddels het initiatief genomen tot het EGTS programma Linieland van Waas en Hulst.

Het (hoger) beroepsonderwijs is inmiddels zo goed als verdwenen uit Zeeuws-Vlaanderen. Jongeren worden gedwongen naar elders in Nederland of België te gaan voor een studie. Op deze manier vertrekt er ook een groep die wel terug zou willen komen na de studie, maar die dit wegens het gebrek aan banen niet meer doet. Dit legt een grote druk op de beroepsbevolking. Voorzieningen kunnen met veel moeite overeind worden gehouden of ze verdwijnen. Er staan veel bedrijfspanden leeg.

Er bestaat een groot verschil tussen het oostelijk en westelijk deel van Zeeuws Vlaanderen; dit wordt benoemd als belemmering voor samenwerking. De cultuurverschillen tussen deze gebieden, maar ook tussen dorpen onderling zorgt er in sommige gevallen voor dat men elkaar weinig gunt.

De grote potentie die het gebied heeft, door de diversiteit binnen de economie, maar ook de mensen die er wonen wordt niet optimaal benut. Er is weinig initiatief in bepaalde kernen, terwijl andere dorpen juist overlopen. Ook wordt het ondernemerschap van de lokale bevolking als zwak ontwikkeld benoemd.

Kansen

De diversiteit van de bevolking wordt als kans gezien: autochtoon, allochtoon (nieuwkomers in streek), oud en jong, de trend dat Belgen in Zeeuws Vlaanderen komen wonen, mensen van diverse pluimage (meer dan in rest Zeeland). Deze kans vraagt echter wel om op een creatieve manier elkaar te versterken. Zo kan bijvoorbeeld vergrijzing een kans worden!

Een terugtrekkende overheid geeft ruimte voor privaat initiatief. In Zeeuws Vlaanderen is er in principe bereidheid tot samenwerking, tussen burgers onderling, ondernemers met overheden en gemeenten met bijvoorbeeld het waterschap. Voorbeelden liggen zowel op het vlak van lokale energieproductie als het gezamenlijk organiseren van zorg, etc.

Het overleg binnen grensoverschrijdende programma's (Zwinregio, EGTS) heeft er toe geleid dat LAGs in Vlaanderen (B) en Zeeuws Vlaanderen (NL) elkaar hebben benaderd voor samenwerking over de grens.

Toeristen zoeken meer dan alleen vermaak aan de kust. Het achterland heeft zeer veel te bieden, maar is nog onvoldoende ontwikkeld. Hier liggen volop kansen, zeker als de verbinding met de kust gelegd wordt. De pittoreske dorpjes, de voedselproductie, het havenbedrijf als attractie zijn hier voorbeelden van.

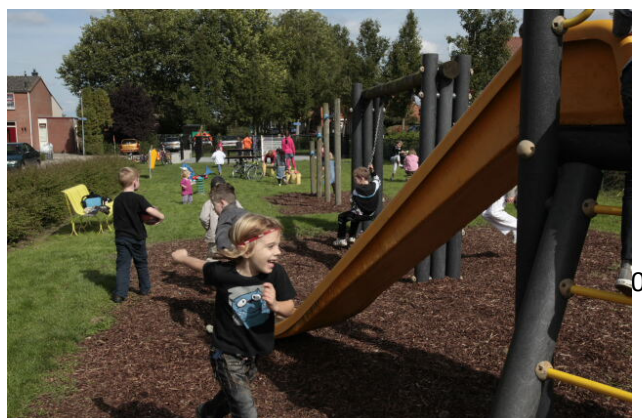
De voortgang in technische ontwikkeling biedt zowel mogelijkheden voor het vergroten van de leefbaarheid (zorg op afstand, langer zelfstandig wonen, etc.) als ook mogelijkheden voor het bedrijfsleven en de daarbij behorende werkgelegenheid (Kanaalzone: chemische industrie, biobased, etc.). Hier is wel specifieke scholing of training voor nodig. Er liggen dan ook kansen om jongeren in deze praktijksituaties op te leiden.

Bedreigingen

Door een toenemende afhankelijkheid van internet is een goede digitale infrastructuur noodzakelijk. Ook voor de relatie burger met de overheid. Op dit moment is deze infrastructuur ruim onvoldoende. Wanneer dit niet wordt opgelost kan de regio achter blijven in haar ontwikkeling.

De ligging ten opzichte van Vlaanderen biedt aan de ene kant mogelijkheden voor samenwerking, toch blijkt in de praktijk dat cultuurverschillen een knelpunt vormen. De directheid van Nederlanders is één van de risico's voor een succesvolle samenwerking. De kleinschaligheid van Vlaamse gemeenten lijkt een ander knelpunt want dit vergt heel veel afstemming.

De agrarische markt is een wereldmarkt waarbij het landbouwkundig verdienvermogen van de regio afhankelijk is van prijsontwikkelingen op wereldschaal. Schaalvergroting is één van de oplossingen die ondernemers kiezen. Door intensief

gebruik van de grond staat de bodemvruchtbaarheid onder druk. Andere producenten zoeken naar meer toegevoegde waarde – en dus inkomen - in hun omgeving of door verbreding van activiteiten. Er bestaat voelbare spanning tussen twee schijnbaar tegengestelde visies op de toekomst van de agrarische sector.

Zeeuws Vlamingen hebben soms het gevoel dat ze ‘vergeten’ worden. Zo ontstaat het gevoel dat er over Zeeuws Vlaanderen wordt besloten zonder dat er invloed is.

Krachtenveld

Zoals uit de SWOT blijkt is de sociale cohesie in Zeeuws Vlaanderen erg groot. Dit heeft zich ook geuit in de grote mate van betrokkenheid van diverse stakeholders bij de samenstelling van deze LOS. Juist de samenwerking van deze verschillende partijen kan zorgen voor vernieuwende oplossingen.

In het hoofdstuk 4, Activiteiten is een netwerkanalyse gemaakt waarbij dit krachtenveld is geconcretiseerd voor de prioriteiten binnen de strategie. Om het krachtenveld in Zeeuws Vlaanderen beter in beeld te krijgen is er onderscheid gemaakt naar een aantal groepen. Zo is er vanuit de overheid betrokkenheid van met name de gemeenten (Hulst, Sluis en Terneuzen), waterschap Scheldestromen en de provincie. Ondernemers zijn van belang voor het aanjagen van de lokale economie. Er is een grote mate van diversiteit binnen deze groep. Zo zijn grote ondernemingen in de kanaal-zone, in de kustzone met name de ondernemers in de vrijetijdseconomie, in het tussenliggende gebied vooral agrarisch ondernemers. Maar in de dorpen bevinden zich bijvoorbeeld ondernemers in de zorg en retail. Een andere groep die zeer divers is hebben we “omgeving” genoemd. Hieronder verstaan we bijvoorbeeld kerken, dorpsverenigingen, sportverenigingen, muziekverenigingen, maar ook de woningbouwcoöperaties.

Deze partijen zijn niet nieuw in het veld van de lokale ontwikkeling van Zeeuws Vlaanderen. Het wordt duidelijk dat er verschuivingen nodig zijn in het bestaande krachtenveld. Twee voorbeelden. Er bestaat een interessante spanning tussen de wens van de Zeeuwse overheid enerzijds om meer zeggenschap bij burgers en ondernemers te leggen – en de roep van veel burgers en ondernemers om juist meer regie door de overheden. Het LEADER programma met de LAG waarin de samenwerking plaats vindt wordt in dit krachtenveld gezien als een kans.

De verbetering van de ICT infrastructuur roept om een tweede veld van nieuwe samenwerking: namelijk tussen ondernemers, provincie en providers. De suggestie is dat dit vraagstuk te groot is voor de LAG. Toch zien veel deelnemers aan dit LOS-traject een initiërende rol voor de LAG, als de provincie en de providers er niet snel genoeg mee beginnen.

Ontwikkelbehoefte

Om te bepalen waar de grootste uitdagingen liggen om binnen deze strategie aan te pakken nemen we de SWOT analyse als uitgangspunt. Deze analyse geeft enig inzicht in de ontwikkelbehoefte. Er blijkt dan ook uit dat er voor Zeeuws Vlaanderen een aantal punten versterkt, aangepakt en verbeterd kunnen worden. De sporen die de uitdagingen samenvatten kunnen als volgt worden omschreven:

1. Leegstand van gebouwen; door het stoppen van agrariërs (schaalvergroting) en het sluiten van winkels en scholen staan steeds vaker (bedrijfs)gebouwen leeg. Soms is regelgeving een

belemmering voor herontwikkeling, soms zijn er geen initiatieven. Om de verloedering van deze gebouwen tegen te gaan zou er feitelijk iets moeten gebeuren. Er wordt dan bijvoorbeeld gedacht aan flexibel bouwen binnen bestaande gebouwen (bijvoorbeeld her-bestemde kerken, scholen, dorpshuizen en boerderijen), maar ook is een signaal naar de overheden belangrijk om meer beleidsruimte te geven binnen bijvoorbeeld bestemmingsplannen.

2. Vlaanderen (België) dichtbij; een open deur wat betreft de ligging natuurlijk. Omdat het gehele gebied aan de zuidkant grenst met Belgisch Vlaanderen en in het noorden de Westerschelde met een tol-tunnel als barrière zoeken veel mensen hun voorzieningen zuidwaarts over de grens. Er zijn echter nog wel wat hobbels te overwinnen: zo sluit regelgeving tussen België en Nederland niet altijd op elkaar aan en zijn er culturele verschillen. Ook zorgt de nabijheid van Belgisch Vlaanderen er voor dat sommige voorzieningen uit Zeeuws Vlaamse dorpen verdwijnen of het lastig hebben (bijvoorbeeld in Nederland wonende Vlamingen sturen hun kinderen in België naar school). Toch liggen er ook volop kansen, in de grensregio kan juist door samen te werken een goed netwerk aan voorzieningen in stand blijven. Binnen LEADER zijn er ook aan de Vlaamse kant gebieden actief om LEADER gebied te worden, bijvoorbeeld Waasland. Deze LAG heeft de LAG Zeeuws Vlaanderen expliciet uitgenodigd tot samenwerking.
3. Digitale infrastructuur en een goede digitale bereikbaarheid : Snel internet en een goed mobiel bereik is een basisbehoefte. Op veel plaatsen in het landelijk gebied is dit niet beschikbaar of ontoereikend. Er bestaan al veel verkenningen en initiatieven, maar tot nu toe is er nog geen concrete oplossing. De LAG zou een initiërende rol kunnen pakken, als de provincie en de providers er niet snel genoeg mee beginnen.
4. Toegevoegde waarde van de landbouw; door de steeds groter wordende (akkerbouw) bedrijven die produceren voor de wereldmarkt wordt deze sector afhankelijk van de wereld prijzen. Daarnaast bestaan er ook andere producenten die zoeken naar meer toegevoegde waarde in de keten, in de eigen regio of door op het agrarische bedrijf nieuwe activiteiten toe te voegen. Het is een uitdaging om deze producenten meer met elkaar te laten samenwerken zowel horizontaal als verticaal. Het gaat hierbij om waarde toevoeging in de keten product- handel-retail- consument of restaurant. Het herstellen van streekeigen gewassen omwille van de biodiversiteit. Daarnaast is het van belang om consumenten bewust te maken van het productieproces van hun voedsel en het food-toerisme en culinair toerisme , het ervaren van voedsel die anders is dan het gewoonlijke uit te bouwen en te versterken.
5. Vergrijzing en ontgroening (en krimp) ; een groot deel van de bevolking (ca. 40%) heeft het werkende leven achter zich liggen. Dit zorgt voor een andere behoefte aan voorzieningen, maar legt ook druk op de werkende bevolking om voorzieningen in stand te houden. Er zijn lang niet in alle dorpen momenteel voldoende mogelijkheden voor ouderenzorg. Daarbij trekken veel jongeren voor opleiding of werk weg uit Zeeuws Vlaanderen. Dit betekent nog minder werkenden om de voorzieningen in stand te houden. Er zijn ideeën om juist deze twee ontwikkelingen te verbinden en om te zetten in een kans. Er is grote behoefte aan meer mogelijkheden voor opleiding en scholing. Door hierin gezamenlijk op te treden ontstaan er nieuwe kansen. De LAG kan hierin een initiërende rol vervullen.
6. Vrijtijdseconomie ; de recreatieve en toeristische sector is goed ontwikkeld in Zeeuws Vlaanderen en dan met name in de kustzone. Daarnaast trekt ook het bourgondische karakter,

waaronder een (naar verhouding) groot aantal sterrenrestaurants, toeristen naar het gebied. Wat opvalt is dat het verbinden van kust met achterland nog lastig is. Hier is dus nieuw initiatief nodig.

7. Biodiversiteit; door veranderende activiteiten in het buitengebied, beheer van wegen en bermen, aanleg van wegen, bruggen en kanalen is veel biodiversiteit in het gebied enigszins ondergesneeuwd. Door andere manieren van beheer en initiatieven bestaan mogelijkheden voor het versterken van de biodiversiteit.

3. Strategie

3.1. Strategie

De SWOT analyse en ontwikkelbehoefte hebben blootgelegd waar LEADER in Zeeuws Vlaanderen aan zal gaan werken. Door de 7 sporen van ontwikkelingsbehoeften speelt een aantal thema's die overkoepelend zijn. Juist op deze synergie willen wij onze aanpak, onze energie en onze middelen inzetten.

LEADER zal de komende jaren in Zeeuws Vlaanderen de rol van verbinder spelen. Vooral tussen ondernemers onderling, ondernemers en overheden, maar ook met het onderwijs en maatschappelijke partijen. Daarbij willen we vooral mensen samen brengen die nog niet van nature samenwerken om zo nieuwe creatieve oplossingen te verzinnen. Wanneer mensen elkaar beter weten te vinden en samen de schouders er onder zetten, zal er meer resultaat behaald worden. Tenslotte is het versterken van het eigen gebied mensenwerk. Voor echte vernieuwing zal ook ruimte nodig zijn in de regelgeving. Het lijkt erop dat overheden hier voorzichtig voor open staan.

Een andere uitdaging ligt in het ontwikkelen en opzetten van (nieuwe) verdienmodellen die passen bij Zeeuws Vlaanderen. De makkelijkste oplossing voor het aanpakken van een knelpunt was vaak een project met (LEADER)subsidie. We willen de komende periode aan de gang met verdienmodellen die deze subsidie op termijn overbodig maken. Het gaat om het opstarten van initiatieven met een economisch duurzaam perspectief, niet alleen voor het project of de ondernemer zelf, maar ook voor de regio. Ondernemerschap op het platteland is een belangrijke voorwaarde voor economisch duurzame samenwerking.

LEADER wil ook daadwerkelijk de grens over: Belgisch Vlaanderen is erg dichtbij en er liggen volop kansen voor het leren van elkaar en gezamenlijke projectontwikkeling zowel binnen LEADER als ook daarbuiten. De Vlaamse LAG Waasland heeft Zeeuws Vlaanderen al benaderd en heeft de wens uitgesproken daar waar raakvlakken liggen, actief samen te werken. De potentie van deze mogelijkheid zal worden onderzocht.

Het intensieve proces op weg naar een LOS is de eerste stap naar deze nieuwe vorm van samenwerking binnen Zeeuws Vlaanderen tussen overheden -provincie, gemeenten, waterschap- en burgers en ondernemers en tussen diverse actoren onderling. De uitvoering van deze nieuwe LOS vraagt ook om een sterke Lokale Actie Groep (LAG). De randvoorwaarden die aan deze groep gesteld worden zijn beschreven in hoofdstuk 5. De LAG in Zeeuws Vlaanderen gaat vooral fungeren als verbinder en als stimulator voor samenwerking, ook over de grens met Vlaanderen. Daarnaast is LEADER een stimulans voor het economisch duurzaam zijn van initiatieven. De Lokale Actie groep gaat met een andere stijl van activiteiten dan "het openstellen van een programma, het goedkeuren van projecten en dan wachten tot het geld op is". De LAG gaat actief partijen bij elkaar brengen, en projecten formuleren met partners uit het gebied. Maar ook door heldere communicatie over het bestaan en het werk van de LAG, via website en sociale media.

3.2. Thema's en algemene doelstellingen

Op basis van de interviews, de gebiedsanalyse en de SWOT kiezen we 3 prioriteiten. Met deze drie prioriteiten voor de regio past de ontwikkeling van het gebied goed bij het door Nederland gekozen LEADER thema "minder verstedelijkte regio". Zo worden de economische, ecologische en sociale innovatieve potentie goed benut

De prioriteiten dragen bij aan de ontwikkeling van het gebied. Er wordt zoveel mogelijk aangehaakt bij bestaande initiatieven en het doel is sectoren en partijen met elkaar te verbinden.

1. Producten uit Zeeuws Vlaanderen!

Een sterk ontwikkelde agrarische sector, een sterk agrarisch landschap, top restaurants, gasten die op zoek zijn naar de oorsprong van hun voedsel en de ontwikkeling van een biobased economy. Binnen dit thema komen diverse onderwerpen samen die de lokale agrarische keten kunnen versterken.

Doel: er zijn verdienmodellen ontwikkeld met samenwerking tussen verschillende partijen in vraag en aanbod, zoals in voedselproductie, verwerking van producten, innovatieve activiteiten, horeca, stedelijke instellingen, consumenten en- of toeristen.

De uitdaging binnen deze prioriteit ligt in het feit dat er enerzijds een grote wereldmarktgerichte agrarische sector is en anderzijds er ook behoefte bestaat aan herkenbare producten en innovatie in het gebruik van het agrarische gebied en de gebouwen. De regio Waasland (Vlaams LEADER gebied) zet in op streek- en hoeveproducten, ook voor Zeeuws Vlaanderen is dit een mogelijkheid. Opvallend is dat de Zwinregio een hoge dichtheid aan restaurants met Michelinsterren heeft, hier kan de agrarische productie van profiteren.

De markt voor streekproducten en directe levering aan consumenten en restaurants is echter te klein om de gehele productie in Zeeland hierop te richten. Maar men ziet nog meer mogelijkheden in Zeeuws Vlaanderen. Wij zoeken vooral naar mogelijkheden om duurzaamheid, biodiversiteit, toegankelijkheid en zichtbaarheid voor de consument te combineren met grootschalige akkerbouw, dit is een groeiproces. Innovatie ideeën passen uitstekend binnen de (overige) doelstellingen van POP3. Binnen andere maatregelen worden innovaties en niet productieve investeringen ten behoeve van klimaat, water en natuur gestimuleerd. Hier zal zo veel mogelijk bij worden aangesloten.

In lijn met het thema producten worden agrarisch ondernemers verder uitgedaagd tot innovatie. Het leggen van verbindingen tussen de kernkwaliteiten van de regio, zoals natuurontwikkeling koppelen met landbouw, of het verder versterken van gezichtsbepalend Zeeuws-Vlaanderen zowel in de bebouwing als in de ruimtelijke landschappelijke kwaliteit, speelt hierin een belangrijke rol.

Eigenlijk is het zoeken naar zilte teelten ook een manier om de natuurlijke omstandigheden in de grond en aan of bij de kust slim te benutten en een proefplek voor nieuwe landbouwmethodes, zoals bijvoorbeeld Permacultuur. Dit zou ook aandacht van jongeren kunnen trekken. In dit soort verbreding van aandacht schuilt de kans om te verbinden met jongeren, stages, onderwijs en zorg voor streek en zelfs met de vrijetijdseconomie.

2. 'Lerend werken'

Dit thema richt zich primair op het laten aansluiten van onderwijs en banen voor de eigen jeugd. Door zowel onderwijs als bedrijfsleven te betrekken kunnen onderwijsvormen en leerplaatsen worden verkend en aangejaagd. Binnen dit thema wil men nieuwe mogelijkheden scheppen voor alle

jongeren in alle economische sectoren die in Zeeuws Vlaanderen actief zijn (van technologie in Terneuzen tot vrijetijdseconomie aan de kust met verbinding van het achterland).

Doel: er zijn kansen op opleiding en inkomen geschapen voor jongeren in het gebied. Daarmee zijn indirect de voorzieningen en werkgelegenheid op peil gehouden.

De LAG wil niet werken voor jongeren maar wil jongeren voor alle activiteiten inschakelen! Om jongeren de kans te geven in Zeeuws Vlaanderen te blijven wonen en werken en een toekomst te hebben is het zorgen voor voldoende stageplekken erg belangrijk. De rol van LEADER in dit proces is dat juist de ontwikkeling van het gebied baat heeft bij jongeren die aan de slag gaan met de economische potentie van het gebied. Als aandachtspunt is echter aangegeven dat het idealiter leer- en werktrajecten moeten zijn met een aantoonbaar toekomstperspectief. Samen met grote en kleine ondernemingen kan gezocht worden naar nieuwe technieken of arrangementen. Scholieren en studenten kunnen hier een belangrijke rol in spelen. Ook kunnen jongeren bijvoorbeeld hun studiepunten halen door de haalbaarheid van nieuwe ideeën te onderzoeken voor de LAG.

Hierbij is juist ook de samenwerking met het onderwijs erg belangrijk. De terugloop van het aantal leerlingen, waardoor de continuïteit van de opleidingen (zoals inhoudelijk als financieel) onder druk komen te staan is een zorgpunt. Juist het zoeken naar nieuwe verbindingen met de praktijk in dit gebied kan een impuls betekenen voor de kwaliteit van het onderwijs, een betere aansluiting op de arbeidsmarkt geven en het onderwijs meer in pas brengen met actuele technische en economische ontwikkelingen (innovatie)

Het combineren van maatschappelijk waardevolle activiteiten en de inzet van jongeren kan een win-win situatie opleveren voor de maatschappij direct en voor de leerervaring van jongeren. Zo kunnen bijvoorbeeld jongeren worden ingezet bij het in de vaart houden van het pontje Sluiskil. Door hen tijdens de vaartochten in te zetten kunnen zij daardoor ruime technische ervaring opdoen in de praktijk.
--

3. Zorg voor de streek!

Door het afnemen van voorzieningen is het voor ouderen maar ook voor jongeren, steeds lastiger om in het eigen dorp te blijven wonen. Om hier een oplossing voor te bieden gaan we het zorgen voor elkaar in de eigen streek organiseren. Nieuwe arrangementen en verdienmodellen, slimme samenwerking, mobiliseren van vrijwilligers en het koppelen van jong aan oud zijn ideeën die geopperd zijn. Daarnaast wordt ook gedacht aan het herbestemmen en hergebruiken van gebouwen of anders en levensloopbestendig bouwen. Speciale aandacht schenken aan (her)gebruik van cultuurhistorisch erfgoed (zoals waardevolle boerderijen of kerkgebouwen, want die hebben een grote gevoelswaarde: 'een dorp zonder kerk is als een kudde zonder herder'.)

Doel: De kwaliteit van leven en zorg voor zorgbehoevenden in de kleine kernen is versterkt.

Vergrijzing en ontgroening met als gevolg krimp is een probleem voor het voorzieningen niveau in de kleine kernen. Juist ouderen zijn gebaat bij een dokter, winkel, etc. in het eigen dorp. Het ontbreken hiervan heeft dus invloed op de ervaren leefbaarheid. Binnen deze prioriteit zal voornamelijk ingezet worden op concepten die een bijdrage kunnen leveren aan het organiseren van zorg. Daarin schuilt anderzijds ook een kans op nieuwe werkgelegenheid voor jongeren. De LAG wil inzetten op nieuwe samenwerking tussen oud en jong.

Het concept “Gezonde regio” biedt kansen op het gebied van cross-sectorale samenwerking tussen gezondheid, vitaliteit en toerisme (vrijtijdseconomie). Het concept sluit nauw aan bij de regionale, nationale en internationale vraagstukken en draagt zorg voor verbetering van activiteiten en faciliteiten op het gebied van gezondheid, voordelen voor de gezondheid en vitaliteit. De “gezonde regio” brengt ondernemers, overheden, instellingen en gebruikers bij elkaar (co-creatie) om processen in te zetten voor productontwikkeling die een positieve werking hebben op de gezondheid van zowel inwoners als gasten (toeristen), maar ook ten behoeve van de regionale economie. De “Gezonde regio” is een project voor lange termijn, waarbij de komende jaren regionale ontwikkelingen tot stand komen vanuit multidisciplinaire samenwerking met de volgende focus:

- Investeren in de vitaliteit, wellbeing en gezondheid van eigen inwoners en gasten betekent een economische impact (publieke middelen zijn schaars; nieuwe economische stimulans door nieuw ondernemerschap)
- Gezonde inwoners en gasten vormen een goede basis voor innovatie en groei
- Gerichte en strategische investeringen in beide sectoren kan leiden tot innovatie en nieuwe kansen voor regionale ontwikkeling en kennis, creëren van nieuwe werkgelegenheid en economische groei.

3.3. Synergie met andere fondsen

Deze strategie richt zich in eerste instantie op het LEADER budget binnen POP3. Er zijn binnen de door ons aangehaalde thema’s echter ook andere programma’s waar we de verbinding mee willen zoeken.

POP3

Allereerst biedt het POP3 in andere maatregelen aanknopingspunten. Zo past het thema Voedsel uit Zeeuws Vlaanderen bij diverse maatregelen uit dit programma. Met name op het vlak van innovatie en nieuwe vormen van landbouwkundig gebruik zijn er mogelijkheden binnen POP3.

Overig

De LAG heeft nog geen directe relatie gelegd met andere fondsen. Het is wel bekend dat er mogelijkheden zijn. Binnen Interreg V zijn mogelijkheden voor verduurzaming en innovatie. Daarnaast zijn er private fondsen die mogelijkheden scheppen voor sociale verbinding (bijvoorbeeld Oranjefonds).

Binnen het thema ‘producten uit Zeeuws Vlaanderen’ en het betrekken van de consument willen we met het programma Duurzaam Door meer communiceren over productiemethoden en kwaliteit van voedsel en de grotere diversiteit aan activiteiten. Dit sluit mooi aan bij de behoefte om eigen inwoners maar biedt ook een goede manier om toeristen aan de kust kennis te laten maken met het ‘achterland’, dat is namelijk het landbouwgebied.

3.4. Meetbare doelstellingen

Landelijk worden de indicatoren nog aangeleverd; daar wachten we op voor definitieve invulling.

	Indicator	Streefwaarde
1. <u>Producten uit Zeeuws Vlaanderen!</u>	Er zijn nieuwe initiatieven, experimenten en samenwerkingsverbanden ontstaan op het vlak van voedsel productie en keuken en landschap	<i>Er zijn voorbeelden van 10 experimenten, samenwerkingsverbanden en nieuwe verdienmodellen</i>
2. <u>‘Lerend werken’</u>	Er zijn meer jongeren die een leerwerk ervaring hebben binnen Zeeuws Vlaanderen.	<i>Het streken is om minimaal 100 jongeren extra op leerwerk ervaringsplekken te zetten</i>

3. <u>Zorg voor de streek!</u>	Er zijn nieuwe zorg/woon/werk concepten die de leefbaarheid van kleine kernen vergroten.	<i>Er zijn 10 nieuwe concepten op het gebied van woon-zorg-werk gestart</i>
--------------------------------	--	---

De LAG heeft de doelstellingen zo geformuleerd dat de resultaten meetbaar of toetsbaar zijn. Dat geldt voor elk thema. Bovendien worden er binnen elk thema extra (niet gespecificeerd aantal) arbeidsjaren gerealiseerd. Als de LAG 200 extra arbeidsjaren zou opleveren met deze LEADER investering van 2 miljoen dan zou dat per arbeidsjaar een investering zijn van 10.000 euro.

4. Activiteitenplan

In de strategie is benoemd waar de komende LEADER periode aan gewerkt gaat worden. Nu zal dit vertaald moeten worden in concrete acties. Wat gaat er gebeuren om de doelstellingen te realiseren. Het LEADER Programma kent daarvoor formeel 4 sub maatregelen:

1. Voorbereiding (Het opstellen van deze LOS)
2. Uitvoeringsbudget
3. Samenwerking
4. Organisatiekosten

In dit hoofdstuk wordt het raamwerk beschreven waarbinnen we aan het werk gaan, wat we precies gaan doen en op welke manier we denken dat dit bijdraagt aan de strategie.

Om concreet vorm te geven aan de prioriteiten zal LEADER zich vooral richten op het bouwen van een netwerkstructuur. De LAG zal dan ook zelf projecten ontwikkelen op dit vlak. Bijvoorbeeld met communicatie over het bestaan en het werk van de LAG, website en sociale media. Maar ook door partijen actief aan elkaar te koppelen. Daarbij zullen mensen uit de regio worden gestimuleerd en geholpen om als innovatiemakelaar op pad te gaan.

Het credo is niet te vroeg starten met projecten om te voorkomen dat men verzandt in doen wat altijd gewoonlijk al werd gedaan. Deze periode moet echt vernieuwing opleveren. Dat willen we zelf in onze aanpak en werkwijze ook laten zien. Daarom investeren we in een gedegen voorbereiding en zullen we ook het eerste deel van de nieuwe LEADER periode gebruiken om te investeren in de netwerken en het versterken van de capaciteiten die in het gebied aanwezig zijn.

4.1. Activiteiten

Binnen dit plan maken we onderscheid in een aantal activiteiten. Op hoofdlijnen gaat het om:

- Projecten: Er zal gewerkt worden met lokale projectinitiatieven, maar er zal meer aandacht zijn voor hun plek in een groter programma voor de hele streek (regionaal). Dit programma is vooral gericht op het creëren van netwerken en platforms waarbinnen nieuwe ideeën ontstaan, bruggen worden gebouwd en concrete resultaten worden behaald. De projecten moeten een voorbeeldfunctie hebben voor anderen. Daarbij is soms

experimenteeruimte nodig binnen bestaande regelgeving. Samen met overheden wordt deze ruimte verkend en optimaal benut.

Leader zal niet gebruikt worden voor investeringen die vallen onder reguliere overheidstaken, ondernemerschap of die kunnen passen binnen andere regelingen. Daar waar LEADER de katalysator is voor het aantrekken van deze andere investeerders behouden wij deze mogelijkheid. In deel II hebben we onze selectiecriteria voor programma's en projecten aangegeven.

- Samenwerking over de grens: gericht op projecten met Vlaanderen (België), specifiek aangrenzend LEADER gebied Waasland. Ook verkennen we samenwerking met regio Meetjesland en Zwin.
- Aanjagen en Capaciteitsbevordering: het stimuleren van initiatiefnemers en het versterken van het kennisniveau van de LAG leden en lokale sleutelfiguren (bijvoorbeeld opbouwwerkers) om de rol van innovatiemakelaar te kunnen vervullen. Hieronder valt ook capaciteitsbevordering van jongeren: als ambassadeurs voor de regio, als innovatoren. Het is de kunst aan te sluiten bij bestaande structuren en deze optimaal te benutten. Daarom zijn ook combi's met scholen binnen het gebied en HBO instellingen en Universiteiten (bijvoorbeeld uit Belgisch Vlaanderen) van groot belang. Ook ouderen inschakelen en zoeken naar verbindingen tussen jong en oud. Voor bepaalde thema's zullen tijdelijke werkgroepen of themagroepen worden opgezet die wel verbonden zijn met LAG, maar niet in de LAG zitting hebben.
- Communicatie: oproepen voor activiteiten, (digitaal) delen van informatie en resultaten, social media.
- Bestuur en organisatie van de LAG: Tijdens het voorbereidingstraject (interviews met mensen uit alle lagen van de bevolking en diverse gebiedsbijeenkomsten en schrijfsessies) in Zeeuws Vlaanderen is op een andere manier naar het gebied gekeken om zo tot een ander plan te komen, dit vraagt om:
 - persoonlijke verandering in het gedrag van de LAG en de verbinding met de samenleving
 - een relationele verandering tussen personen, instellingen, organisaties (het netwerk)
 - een institutionele verandering in de vorm van een nieuwe rol voor "instituties".

De LAG heeft deze uitdaging opgepakt en gaat in de komende jaren deze andere manier van werken vormgeven.

Het zwaartepunt van de inzet van middelen zal gelegen zijn ten behoeve van projecten die de LAG in het gebied wil (laten) uitvoeren. Het kunnen projecten zijn die de LAG zelf initieert maar ook projecten die door andere partijen worden ingebracht en uitgevoerd (71%). Een relatief gering deel is gereserveerd ten behoeve van het samenwerkingsbudget (5%) Dit betreft activiteiten die zijn gericht op voorbereiding (haalbaarheidsstudies, technische uitwerking, administratie) en uitvoering van samenwerkingsactiviteiten met andere gebieden. Het overige deel wordt gereserveerd voor het aanjagen/capaciteitsbevordering, organisatie, communicatie (23%).

4.2. Detailplan per thema

Deze paragraaf beschrijft waar de LAG zich specifiek op zal richten binnen de drie gekozen thema's. Begonnen wordt met een netwerk analyse. Er speelt al veel in het gebied en daarbij zijn diverse partijen betrokken. Tijdens de analyse komen al veel ideeën op voor concrete activiteiten. Die laten we in deze context staan. In tabelvorm wordt vervolgens gepresenteerd op welke manier, met welke activiteiten samen met het netwerk wordt gewerkt aan het realiseren van de doelstellingen.

Netwerk analyse

Aansluitend aan de krachtenveld analyse zoals gepresenteerd in hoofdstuk 2 wordt in dit hoofdstuk een uitgebreide netwerk analyse beschreven die inzichtelijk maakt welke partijen momenteel activiteiten uitvoeren bij de drie thema's en op welke manier deze betrokken worden. Deze analyse laat zien op welke manier activiteiten concreet vorm kunnen krijgen. Opvallend is dat de netwerken en de behoeften bij de drie thema's diverse raakvlakken hebben. Er zal in de uitvoering dan ook veel gezamenlijk integraal kunnen worden opgepakt.

1. (Landbouw)Producten uit Zeeuws Vlaanderen.

Er bestaat een diversiteit aan initiatieven die iets willen met voedsel en met andere producten van het land. Er wordt breed nagedacht over nieuwe verdienmodellen. Het kijken naar innovatieve ondernemers biedt daarbij nieuwe kansen. Interessant is dat het coöperatieve denken weer opkomt. Het lijkt dat biologische boeren diverse lijntjes naar lokale afnemers hebben, hiervan kan geleerd worden. Een trend in de markt is dat kleine supermarkten, top Chefs en Horeca NL zoeken naar producten van eigen bodem.

De verbinding met landschap krijgt ook al vorm. Agrarische Natuur Verenigingen (o.a. Groene Oogst) zijn dan logische partners. Stichting Landschapsbeheer Zeeland, Zeeuws Landschap, en Agentschap Natuur&Bos denken na over meer verbindingen tussen natuur, landschap en landbouw. Andere partijen die zich hier op richten zijn 'Natuur en Zo', ZMF (Zeeuwse Milieu Federatie), en NBV De Steltkluut en NBV 't Duumpje. Individuele ondernemers willen best experimenteren met nieuwe vormen van land en tuinbouw gebaseerd op historie en gericht op de toekomst. Daar ligt wellicht ook een rol voor heemkunde kringen.

Overheden –gemeenten en provincie- zullen mee moeten werken door ruimte te bieden om te experimenteren, vooral op het vlak van ruimtelijke ordening. Ook de kennis en het netwerk van gemeenten kan een rol spelen in het verbinden van verschillende ondernemers.

Van de opleidingsinstituten kan medewerking gevraagd worden voor ondersteuning bij innovatie: Hogeschool Zeeland, Roosevelt Academy, EduDelta, VO-scholen, Laboratorium DOW e.d. Middelbare scholen richten zich eveneens steeds meer op de relatie gezondheid en lifestyle. Hier op aanhaken opent nieuwe deuren.

Vanuit Belgisch Vlaanderen zijn diverse projecten die heel goed aansluiten bij ideeën in deze LOS. De samenwerking kan direct starten. Zo kan Zeeuws Vlaanderen goed aansluiten op het Vlaamse initiatief tot bijenprojecten (in LAG Waasland) in de grensstreek. Daarmee dienen we de natuur maar ook de vruchtzetting in de land- en tuinbouw.

Boerenbond en KLJ plattelandsjongeren zijn actief. Het Natuurpunt Knokke en het Landelijke Gilde (maatschappelijk middenveld) en AGRA doen er aan. Toerisme Waasland organiseert wedstrijden voor ondernemers.

2. Lerend Werken

Dit thema staat eigenlijk bovenaan in Zeeuws Vlaanderen. Ook de LAGs in Waasland en Meetjesland in Vlaanderen (België) willen in de streek kansen scheppen op werk voor jongeren door al in de opleiding de verbinding met de streek te leggen met een persoonlijke aanpak. Daarbij verwacht men veel van het oude leerstelsel van Meester-Gezel.

In Zeeuws Vlaanderen zijn ook al voorbeelden te vinden van initiatieven die jong en oud samen brengen om te leren. In de kanaalzone bijvoorbeeld willen 'Portaal van Vlaanderen', 'Vliegende Hollander', 'Historie Haven Sas van Gent', het Havenbedrijf Gent aan de slag met toeristen. Op al deze plekken kan men stagiaires inzetten. Er zijn meer inspirerende ondernemers waar naar gekeken kan worden om creatieve oplossingen te zoeken, zowel in de techniek als in de vrijetijdseconomie.

Bestaande programma's die wellicht een impuls kunnen krijgen zijn het programma TopTechniek in Bedrijf voor 4 VMBO en Bovenbouw of Lerend Werken van de Rabobank. Er is 'Kenniserf Vlissingen'. Natuurlijk is ook DETHON een partner als organisatie die opleidingskansen biedt aan werklozen, bijvoorbeeld in kassen.

De Universiteit van Gent is een interessante partij als onderzoeks/opleidingsinstituut in de buurt. Nederland kan sowieso leren van voorbeelden uit België, bijvoorbeeld het praktijk-leertrajecten-programma Syntra aldaar.

3. Zorg voor elkaar

Veel maatschappelijke initiatieven ontwerpen nieuwe zorgconstructies: niet alleen individuele vrijwilligers of wijk- en dorpsraden of gemeenschapscentra, maar ook meer ondernemers: 'We Helpen' een online platform voor zelforganisatie. 'Stichting MEE', 'Zorgzaam', UNIZO van zelfstandige Ondernemers in dorpen, 'Hulst voor Elkaar', Woongood ZVL, zorghotels en Hospices.

De uitdaging is om interessante samenwerkingen tot stand te brengen of te versterken, bijvoorbeeld met 'Vers centrum' dat voedselverspilling wil voorkomen en werk te scheppen door overschotten te verwerken, of met de Eetwinkel (Valk Oostburg) en met plaatselijke restaurants die het gat van Tafeltje Dek Je gaan invullen.

Voor het versterken van vrijwilligersorganisaties is een samenwerking met het kader van sportverenigingen een mogelijkheid. Ook aansluiten bij gemeenschapscentra, kinderopvang of ontmoetingsplaatsen voor recreanten zijn mogelijkheden die verbindend kunnen werken.

Men wil in zee met zorgverzekeraars zoals CZ, en die is ook stevig aanwezig in Vlaanderen. Voor co-financiering denkt men aan het Oranjefonds dat in Zeeland relatief nog weinig benut wordt. Hogeschool Zeeland kan helpen met haalbaarheidsstudies.

Gemeenten zijn nodig met hun initiatieven met burgerparticipatie. Zij zullen ook kunnen experimenteren met burgerinitiatieven die gemeenten willen ontzorgen. Dat vraagt wel flexibiliteit van de gemeente en vertrouwen in deze burgerinitiatieven. LEADER kan in het voortraject van nieuwe verdienmodellen een goede rol spelen.

Activiteitentabel

In onderstaande tabel staan per prioriteit het type activiteiten benoemd waar we op willen inzetten. Het zijn nadrukkelijk voorbeelden zodat er voldoende ruimte is in te spelen op actuele ontwikkelingen en te kunnen profiteren van innovaties en initiatieven.

Activiteiten (submaatregelen)	Algemeen	Producten uit Zws Vlaanderen	Lerend Werken	Zorg voor elkaar
Projecten	De LAG zelf formuleert projecten om het streeknetwerk te versterken en/of adviseert over dergelijke projectaanvragen van derden	Projecten die gericht zijn op samenwerkingsverbanden en nieuwe verdienmodellen	Gebruik maken van bestaande combinaties tussen onderwijs en bedrijfsleven en experimenteren met nieuwe combinaties	Initiatieven die zorg anders organiseren, bijvoorbeeld met hergebruik van bestaande gebouwen met vrijwilligers.
Aanjagen/ capaciteitsbevordering	De LAG stimuleert haar leden en andere initiatiefnemers	Organiseren van brainstormsessies met verschillende stakeholders en belanghebbenden	Haalbaarheidsstu dies door scholieren i.s.m. het bedrijfsleven	Het tot stand brengen of faciliteren van verbindingen tussen partners met een zorgvraag en/of – aanbod
Organisatie	Overleg LAG, informatiebijeenkomsten, etc.	Werkgroep met producenten, consumenten en gastronomie	Werkgroep met jongeren, bedrijfsleven en onderwijs	Werkgroep met ouderen, jongeren, professionals
Communicatie	Communicatiestrategie : hoe betrekken we de streek en dagen we de streek uit?	Samen met duurzaam door communiceren over voedselproductie	Social Media, website Leren in Zeeuws Vlaanderen	Benaderen actieve ‘ouderen’
Samenwerking (binnen NL en buitenland)	Zoeken naar gezamenlijke projecten/ trajecten met o.a Waasland, Meetjesland en Zwin	Streekproducten met bijv. Waasland, Meetjesland e/o Zwin	Samen met opleidingen en gebieden over de grens een totaalpakket opzetten	Grensoverschrijdende zorg organiseren.

5. Organisatie

5.1. Positie, taken en bevoegdheden LAG

De LAG staat centraal in het besluitvormingsproces over de besteding van de LEADER gelden. De LAG geeft hiervoor een zwaarwegend advies aan GS. De LAG wordt ondersteund door de provincie Zeeland (coördinator). De coördinator is verantwoordelijk voor de afstemming met het betaalorgaan en publieke cofinanciers. De LAG is eigenlijk de opdrachtgever voor de coördinator.

Leden van de LAG zijn onafhankelijk en kunnen als zodanig de LAG extern vertegenwoordigen.

De LAG valt als adviesorgaan onder de provinciale organisatie ; voorziet het College van Gedeputeerde Staten van Zeeland van een zwaarwegend advies over de POP-3 subsidieverzoeken en heeft geen zelfstandige rechtspersoonlijkheid.

5.2. Profiel en samenstelling LAG

Innovatie en samenwerking zijn sleutelwoorden in de 3 prioriteiten in deze LOS. De LAG laat dat in haar samenstelling. De LAG bestaat uit een vaste kern van 10-15 leden. De leden van de LAG zijn streekbewoners afkomstig uit Oost en West Zeeuws Vlaanderen met diverse achtergronden / betrokkenheid bij organisaties / thema's:

jongeren, ouderen, natuur, landbouw, vrije tijd, zorg, (beroeps) onderwijs, kennis, industrie, water, visserij, sport, toerisme, MKB, financiën, waterschap, gemeenten, dorpen.

Deze opsomming is niet limitatief. Belangrijk is: goede afspiegeling vanuit de streken, voldoende jonge mensen, gelijke verdeling man – vrouw. Daarnaast is er plek voor een LAG lid uit een van de aangrenzende Belgische streken om de samenwerking met Vlaanderen kracht bij te zetten. Hiervoor heeft reeds iemand zich gemeld. Daarnaast zullen de gemeenten, de provincie en het waterschap Scheldestromen in de LAG vertegenwoordigd worden (deze overheden mogen samen maximaal 49% van de leden aandragen).

Voor bepaalde activiteiten zal de LAG een tijdelijke werkgroep of een tijdelijke denktank instellen. Op deze manier kunnen meer mensen bij het LEADER proces betrokken worden en een bijdrage leveren aan de lokale ontwikkeling (bijvoorbeeld voor het ontdekken van kansen voor samenwerking of voor het beoordelen van verdienvermogen binnen de vrijetijdseconomie

De leden van de LAG hebben zitting in de groep op persoonlijke titel zonder last of ruggespraak, maar met een duidelijke verantwoordelijkheid van het mobiliseren van zijn of haar netwerk. De leden stellen zich niet op als belangenbehartiger voor een branche of een gemeente, maar zij dienen het gebied Zeeuws Vlaanderen in zijn geheel. De leden zijn onafhankelijk en voorkomen dat zij vanuit eigen belang projecten of initiatieven de voorkeur geven.

De LAG voldoet aan een profielschets. Daarbij worden de volgende criteria en competenties genoemd:

Leden van de LAG:

- zijn nauw betrokken bij Zeeuws Vlaanderen
- zijn initiatiefrijk en hebben een schouder-eronder-mentaliteit

- zijn integere mensen die verantwoordelijkheid willen nemen
- kunnen sector overstijgend, integraal en innovatief denken
- hebben een breed netwerk
- denken breder dan het eigen (organisatie/sector) belang en zijn in staat te verbinden
- voorkomen ten alle tijden belangenverstremming
- kunnen voldoende tijd (minimaal 8 uur per maand) vrijmaken voor:
 - o makelen en schakelen van ideeën, mensen, organisaties
 - o het aanjagen/ initiëren van LAG-projecten
 - o het voeren van intake gesprekken
 - o de voorbereidingen en het bijwonen van de LAG-vergaderingen
 - o het afleggen van fysieke controles LAG-projecten
 - o meewerken aan allerlei andere LAG activiteiten
 - o organiseren van gebiedsbetrokkenheid

Voorzitter van de LAG:

- is een bekend persoon en heeft charisma
- is enthousiastmerend
- is neutraal en onafhankelijk (geen politicus)
- heeft voldoende tijd beschikbaar
- is goed op de hoogte van wat er speelt in Zeeland / Zeeuws Vlaanderen
- kan goed samenwerken
- is flexibel en kan snel switchen
- gelooft in de kracht van mensen

De secretaris / coördinator van de LAG:

- moet professioneel zijn en continuïteit bieden
- is verantwoordelijk voor afstemming met betaalorgaan
- is goed op de hoogte van POP3 en van de verschillende fondsen / subsidies
- kan goed samenwerken, kan delegeren, is flexibel en gelooft in de kracht van mensen

Bij een midterm review kan de samenstelling van de LAG worden geëvalueerd en eventueel worden herzien, om continuïteit te borgen, verjonging mogelijk te maken en de samenstelling te laten aansluiten op de actualiteit. Voor bepaalde activiteiten kan de LAG een tijdelijke werkgroep of een tijdelijke denktank instellen. Op deze manier kunnen meer mensen bij het LEADER proces betrokken worden en een bijdrage leveren aan de lokale ontwikkeling.

In de bijlage is de procedure voor het samenstellen van de LAG opgenomen.

5.3. Organisatie van de uitvoering

De LAG werkt als een streeknetwerk en heeft vooral een aanjagende functie. Door de samenstelling van de groep wordt LEADER sterk verweven in de streek. Leden zijn ambassadeurs en zoeken ondernemers en organisaties op die ideeën hebben die bijdragen aan de prioriteiten van de LAG.

De provincie 'ontzorgt' de LAG door het beschikbaar stellen van een coördinator. Op verzoek van de LAG, kunnen de provincie, gemeenten of waterschappen een rol als regisseur op zich nemen.

We zullen veel actiever allerlei partners met elkaar moeten verbinden en dat ook faciliteren. Deze nieuwe aanpak vraagt wel behoorlijke inzet en expertise van sommige leden. Aangezien de LAG meer als projectinitiator en ontwikkelaar zal fungeren kunnen in overleg wellicht bepaalde werkzaamheden in aanmerking komen voor vergoeding.

Gelet op het profiel van de LAG zal er meer in de avonden worden vergaderd, want niet alle leden kunnen overdag tijd vrijmaken.

Voor het onderzoeken van mogelijkheden, haalbaarheid van projecten en ideeën zal de LAG zo veel mogelijk jongeren betrekken bij de activiteiten. Hiervoor wordt samenwerking gezocht met scholen.

6. Financiering

6.1. Begroting

De begroting voor Zeeuws-Vlaanderen luidt als volgt:

Begroting	
Submaatregel 1: voorbereidingskosten	-
Submaatregel 2: uitvoeringsbudget	1.608.000,00
Submaatregel 3: samenwerking	120.000,00
Submaatregel 4: lopende kosten, promotie en voorlichtin	528.000,00
	2.256.000,00
Privaat	1.504.000,00
Totaal	3.760.000,00

6.2. Dekkingsplan

Het dekkingsplan van de begroting van Zeeuws-Vlaanderen luidt als volgt:

Financiële tabel		Budget €	
EU		1.128.000	30,00%
publiek			
gemeente n	376.000		
Waterschap	376.000		
Provincie	376.000		
		1.128.000	30,00%
subtotaal		2.256.000	
privaat		1.504.000	40,00%
Totaal		3.760.000	100,00%

Dit dekkingsplan is gebaseerd op het beschikbare EU budget voor de provincie Zeeland. Wat betreft de beschikbare cofinanciering zijn op 4 maart 2015 de betreffende overheden gevraagd in te stemmen met de, in de financiële tabel, opgenomen indicatieve onderverdeling.

Er is sprake van een breed financieel draagvlak onder de lagere overheden in Zeeuws-Vlaanderen. Met de ambtelijke vertegenwoordiging vanuit de gemeenten is dit onderwerp dan ook separaat besproken binnen het gremium van het "Zeeuws Subsidieteam (ZST)". Daaruit bleek reeds een breed draagvlak voor dit dekkingsplan voorhanden te zijn.

Inmiddels is van de Provincie Zeeland, Waterschap Scheldestromen en de gemeenten Hulst, Sluis en Terneuzen een intentieverklaring ontvangen.

Voor meer informatie over de bovengenoemde intentieverklaring verwijzen wij u naar de bijlage 3.

Voor het aandeel private co-financiering zijn op dit moment nog geen garanties. Het risico wordt beheerst doordat in de selectiecriteria als hulpvraag is opgenomen:

"Is er een sluitende en transparante begroting en dekkingsplan, bankgarantie, ondernemersplan, zijn toezeggingen cofinanciering bijgesloten; zijn er verklaringen voor het risicodragen?"

Daarnaast zal bij de bepaling van de hoogte van deze bijdrage een 'sleutel' worden opgenomen voor het aandeel private bijdrage om er voor te zorgen dat draagkrachtige projecteigenaren meer bijdragen. We denken dan bijvoorbeeld aan een onderverdeling in (bepaalde soorten) steunaanvragers die tenminste 50% aan private bijdragen moeten garanderen.

Deel II Reglement

1. Huishoudelijk Reglement

In het Europese subsidieprogramma voor Plattelandsontwikkeling voor de periode 2014-2020, POP-3, is de samenstelling, taken en bevoegdheden van de Plaatselijke groep vastgelegd. De LAG werkt volgens de bepalingen uit het hoofdstuk LEADER voor de periode 2014-2020, dat door de Europese Commissie is goedgekeurd.

1.1. Samenstelling LAG

1. Een Lokale Actiegroep (LAG) is conform Europese regelgeving samengesteld. De LAG bestaat uit een evenwichtige en representatieve vertegenwoordiging van de verschillende sociaal-economische partners uit de publieke en private sector uit het gebied. Maximaal 49% van de LAG-leden mag afkomstig zijn uit de publieke sector.
2. Over een eventuele vervanging van de leden wordt met een meerderheid van de stemmen besloten.
3. Teneinde de onafhankelijkheid en integriteit te waarborgen dienen de leden van de LAG zich te onthouden van alle activiteiten die tot een verstrengeling van belangen zouden kunnen leiden.
4. De leden van de LAG nemen bij betrokkenheid bij projectvoorstellen tijdens de vergadering van hun eigen onderwerp geen deel aan de beraadslagingen en dienen zich tevens te onthouden van stemming ten aanzien van hun eigen ingediende project.

1.2. Werkwijze LAG

1. De LAG vergadert minimaal 4 maal per jaar..
2. De leden van de LAG kunnen de voorzitter verzoeken een vergadering uit te schrijven.
3. Indien ten minste drie leden van de LAG een dergelijk verzoek indienen is de voorzitter gehouden dit verzoek in te willigen.
4. De vergaderingen worden uitgeschreven en de agenda wordt samengesteld door de voorzitter in overleg met het secretariaat van de LAG.
5. De te behandelen projectvoorstellen voor de vergadering van de LAG worden minimaal een week voor de vergaderdatum aan de leden toegezonden.
6. Om tot besluitvorming te kunnen overgaan dient de helft plus één van het aantal stemgerechtigde leden van de LAG bij de vergadering aanwezig te zijn.
7. De LAG beslist bij meerderheid van stemmen.
8. De adviserende leden van de LAG zijn niet stemgerechtigd.
9. De LAG wijst in haar eerste vergadering een voorzitter en een plaatsvervangende voorzitter uit hun midden aan.
10. De voorzitter is belast met de leiding van de vergadering.
11. Het secretariaat van de LAG wordt vervuld door de provincie. In voorkomende gevallen draagt de voorzitter zorg voor vervanging bij ziekte en verhindering.
12. Het secretariaat is belast met de voorbereiding en de organisatie van besprekingen binnen de LAG.

1.3. Taken en bevoegdheden LAG

Onverminderd het ter zake bepaalde in het LEADER programma, hebben de LAG de navolgende taken:

1. Opstellen en/of aanpassen van het ontwikkelingsplan.
2. Het aanjagen en ontwikkelen van LEADER-waardige ideeën/initiatieven.
3. Toetsen van projecten aan de plaatselijke ontwikkelingsstrategie en de daarin opgenomen criteria.
4. Ter finale beoordeling voorleggen van de projecten (met zwaarwegend advies) aan het college van Gedeputeerde Staten.

1.4. Prioritering subsidieaanvragen

1. Aanvragen die voor subsidie in aanmerking komen, worden de LAG op een prioriteitenlijst gerangschikt.
2. De rangschikking wordt bepaald door toepassing van alle in het openstellingsbesluit geselecteerde selectiecriteria met de in hetzelfde openstellingsbesluit aangegeven weging van die criteria. Het totaal aantal punten dat na toepassing van deze criteria wordt behaald, bepaald de rangschikking.
3. De aanvragen worden gehonoreerd op volgorde van de prioriteitenlijst.
4. Indien meerdere aanvragen op dezelfde plaats op de prioriteitenlijst worden gerangschikt en door honorering van deze aanvragen het subsidieplafond wordt overschreden, wordt door middel van loting bepaald welke aanvraag als eerste wordt gehonoreerd.

1.5. Beoordelingsprocedure projecten

De beoordeling en selectie van de projecten vindt plaats conform de procedure zoals opgenomen in de Lokale ontwikkelingsstrategie. Deze mondt uit in een zwaarwegend, gemotiveerd advies aan het college van Gedeputeerde Staten van Zeeland.

1.6. Tijdelijke werkgroep of denktank.

Voor bepaalde activiteiten kan de LAG een tijdelijke werkgroep of een tijdelijke denktank instellen.

Een dergelijke werkgroep/denktank kan de LAG formeren door leden uit haar midden of van daarbuiten op grond van een specifieke deskundigheid aanwijzen.

De LAG heft de werkgroep of de denktank op zodra de opdracht is uitgevoerd.

2. Selectiecriteria en selectieprocedure steunaanvragen

- Doel van selectie is te komen tot “de beste projecten”: de meerwaarde van LEADER-werkwijze
- Meetbaar en verifieerbaar (RVO), verantwoording publiek geld besteden
- Eenvoudig, eerlijk en logisch om mee te werken (LAG) en transparant naar aanvragers.
- De landelijke selectiecriteria en opzet moet ruimte aan de LAG bieden om het zelf verder uit te werken in een eigen toetsingsformulier met eigen wegingsfactoren. Evenwicht tussen landelijke basis en regionaal maatwerk.
- Het toetsingsformulier moet bijdragen aan een transparante beoordeling van de kwaliteit van een aanvraag.

2.1. Status en rolverdeling LAG-RVO-Provincie

Op hoofdlijnen zal het zo zijn dat de LAG besluit en daarmee zwaarwegend advies aan Gedeputeerde Staten zal geven, die zal beschikken. RVO toetst op objectieve /meetbare en verplichte criteria en doet een “instaptoets” (zijn alle benodigde bijlagen en “technische” aspecten meegeleverd in de aanvraag). Hoe het precies georganiseerd zal zijn, kan bij de provincie worden nagevraagd en besproken.

De LAG beoordeelt de aanvraag op kwaliteit op grond van enkele landelijke criteria die elke LAG dient te hanteren. Elke LAG kan deze criteria vervolgens in een eigen specificering uitwerken en wegingsfactoren toekennen op basis van de ambitie in de LOS.

2.2. Criteria

Er zijn landelijk *vier* hoofdcriteria op basis waarvan de LAG de kwaliteit van een projectplan kan beoordelen. In deze tabel zijn hulpvragen geformuleerd. De LAG kan zelf specifiekere aandachtspunten formuleren (bijvoorbeeld wat verstaat LAG onder innovatief) die passen bij de eigen LOS en er wegingsfactoren aan toekennen.

Uiteindelijk is het van belang dat de LAG samen tot een eindoordeel komt met heldere argumentatie richting aanvrager en de omgeving. Zodat de aanvrager weet wat er eventueel nog aangepast moet worden en/of argumentatie kan plaatsen en accepteren. In feite zijn de criteria en aanpak van de toetsing een manier waarop discussie en beoordeling door de LAG kan plaatsvinden op basis van kwaliteit en transparantie.

Criteria	Check op	Beoordeling:	Hulpvragen			Totaal	Totaal	
		Score van 0,1,2 of 3: van heel weinig tot heel veel		minimaal	maximaal	minimaal	maximaal	
1 LEADER Ambitie en resultaten	Draagt het initiatief voldoende bij aan de doelen (thema's) van de LOS	Ondergrens: 2 punten	Draagt het bij aan ambitie, thema's/speerpunten?					
		Max 3	Draagt dit bij aan de toekomst van het gebied? 'Zitten we hier echt op te wachten?'.	0,66	1			
			Streeft het project een structureel effect na? Is het een éénmalig activiteit? Is het een activiteit met een kortstondig effect?	0,66	1			
			Is er sprake van voldoende geografische spreiding van projecten binnen het gebied?	0,66	1	1,980	3,000	
2 LEADER-Werkwijze	Draagt het initiatief voldoende bij aan de volgende cruciale Leadercriteria:	Voor a, b, c, d:	Leent de probleemstelling van het project zich goed voor een LEADER-benadering?					
		a. Bottom up, draagvlak	Hoe bottom-up is het project?	0,433	0,66			
			hoe zit het met aantoonbaar draagvlak?	0,433	0,66			
			Zijn er intentieverklaringen/steunbrieven bijgevoegd?	0,433	0,66	1,299	1,980	
		b. Innovatief	Minimaal: 8	Is er sprake van een (nieuwe) coalitie;	0,325	0,5		
			Max score 4x3=12	Draagt het project bij aan de samenwerking tussen sectoren, m.n. die sectoren die elkaar van nature niet snel vinden?	0,325	0,5		
				Wat is nieuw voor het gebied? En wat is nieuw? Is er sprake van enige vorm van "risico" en is de aanvrager bereid en in staat die te dragen?	0,325	0,5		
				Is er sprake van innovatie/vernieuwing voor gebied?	0,325	0,5	1,300	2,000
		c. Samenwerking / netwerk opbouw		Zijn de rolbeschrijvingen en verantwoordelijkheden duidelijk?	0,325	0,5		
		In hoeverre levert het project een bijdrage aan de versterking van het leefbaarheids perspectief?	0,325	0,5				

			Levert het project een bijdrage aan het verkleinen van de achterstandssituatie van achterstandsgroeperingen, met name jongeren, ouderen, vrouwen en/of allochtonen?	0,325	0,5		
			Wie zijn er betrokken? Wie mis je?	0,325	0,5	1,300	2,000
	- Publiek private partnerschap		Of en hoe zijn overheden betrokken in de ontwikkeling, uitvoering?	0,65	1,0		
			Maakt het project gebruik van of is gericht op gebiedsspecifieke kwaliteiten, uitdagingen, streekidentiteit?	0,65	1,0	1,300	2,000
	Integrale aanpak, multisectoraal		In hoeverre is het project integraal?	0,26	0,4		
			In hoeverre levert het project een positieve bijdrage aan het milieu?	0,26	0,4		
			In hoeverre levert het project een bijdrage aan de versterking van de regio vanuit economisch perspectief?	0,26	0,4		
			In hoeverre levert het project een bijdrage aan de versterking van de regio vanuit ecologisch perspectief?	0,26	0,4		
			In hoeverre levert het project een bijdrage aan de ontwikkeling van de biobased economy?	0,26	0,4	1,300	2,000
	Overdraagbaar		Worden resultaten uitgedragen? Is het project overdraagbaar? En is daar in het communicatieplan concreet aandacht aan besteed?	1,3	2	1,300	2,000
3 Haalbaarheid	Is het initiatief haalbaar/levensvatbaar?	3.a en 3 b	Is het aanvraagformulier volledig ingevuld en zijn alle verplichte bijlagen aangeleverd?	0,2	0,3		
	a. Organisatorisch	Minimaal: 4	Is er een heldere organisatiebeschrijving met duidelijke verantwoordelijkheden?	0,2	0,3		
	b. Financieel	Max score totaal 6	Zit het project logisch in elkaar: dragen activiteiten echt bij aan het beoogde doel?	0,2	0,3		
			Heeft de aanvrage/organisatie voldoende expertise, netwerk?	0,2	0,3		
			Is het tijdpad realistisch?	0,2	0,3		
			Zijn vergunningen geregeld?	0,2	0,3		

			Is er zicht op en onderbouwing van continuïteit na afloop?	0,2	0,3		
			Is er openbare kennis over de betrouwbaarheid en/of kwaliteit van de aanvrager en/of partners (Goede of slechte ervaringen);	0,2	0,3		
			Wat is de motivatie van de aanvrager: vanuit het hart en gemeenschappelijk/gebiedsbelang of sec vanuit de beurs/eigen belang?;	0,2	0,3		
			Welke (schijn van) belangenverstrengeling tussen wie zou mee kunnen gaan spelen?	0,2	0,3	2,000	3,000
			Is het project kleinschalig? Bedraagt de POP3-bijdrage maximaal ⁽¹⁾ Euro? <small>(1) Maximale bedrag nog niet bekend</small>	0,4	0,6		
			Bedraagt de POP3-bijdrage minimaal ⁽²⁾ Euro? <small>(2) Minimale bedrag nog niet bekend</small>	0,4	0,6		
			Ontwikkelt men met het project een nieuw verdienmodel?	0,4	0,6		
			Begroting:				
			Is er een sluitende en transparante begroting en dekkingsplan, bankgarantie, ondernemersplan,	0,4	0,6		
			zijn toezeggingen cofinanciering bijgesloten; zijn er verklaringen voor risicodragen?	0,4	0,6	2,000	3,000
4 Value for money (waar voor geld)	Is het initiatief efficiënt / doelmatig:	4 a b c,	Hoe ligt de balans tussen de investeringen en de verwachte opbrengst in brede zin?	1,2	2,4		
	a. geld	Min: 6	Zou het project zonder LEADER niet door kunnen gaan? Of een andere kwaliteit krijgen? Waar zit het "plusje"?	1,2	2,4		
	b. ureninzet	max score 12	Is er zicht op continuïteit en draagkracht/verantwoordelijkheid voor een minimale ver van 5 jaar en verspreiding resultaten na de vaststelling van het project?	1,2	2,4		
	c. instandhouding/continuiteit		Levert het project een bijdrage aan de werkgelegenheid in de regio?	1,2	2,4		
			Is de continuïteit van het project na beëindiging van de subsidietermijn reëel?	1,2	2,4		

						6,000	12,000
Eindscore aantal punten						19,779	32,980
Opmerkingen/verbeterpunten							
Stemming LAG	Aantal met naam dat instemt met deze beoordeling						
Bijzonderheden t.a.v. eventuele							
Belangen LAG-lid							

Maximale haalbare score: 33

Minimaal score vereist: 20

Op elk (sub)onderdeel moet tenminste 2 punten worden gescoord.

Naast een oordeel op punten kun je als LAG de 3 belangrijkste argumenten op basis van het projectplan en de criteria goed formuleren. Die kun je in de communicatie naar de aanvrager, het verslag en een persbericht/website kunt opnemen.

Bijlagen

1. SWOT Zeeuws Vlaanderen

STRENGTHS	WEAKNESSES
<ul style="list-style-type: none"> - Goede spanwijdte, menselijk schaalniveau - Goede basisinfrastructuur, noord-zuid verbindingen (geen files) - Sterke binding van bewoners met de streek, korte lijnen - Meerdere economische sectoren: logistiek en industrie, toerisme en landbouw - Nabijheid van Belgisch Vlaanderen: <ul style="list-style-type: none"> o Samenwerking o Voorzieningen - Wil om samen te werken, bijvoorbeeld samenwerking tussen winkeliers tbv. voorzieningen niveau - Kwaliteit leefomgeving (rust, ruimte) <ul style="list-style-type: none"> o plezierig wonen o grote diversiteit van het gebied - Sociaal vangnet in eigen omgeving 	<ul style="list-style-type: none"> - Slechte verbindingen met rest van NL - Slechte digitale ontsluiting - Vergrijzing: <ul style="list-style-type: none"> o ouderen trekken weg uit kleine kernen o leefbaarheid neemt af - beperkt (niet ruim) denkend, weinig lef - Hoge grondprijzen (Oost Z.VI. tot €100.000/ha) - Arbeidsuitwisseling met B.VI niet makkelijk - Eilandmentaliteit, introvert, (NL>Zeeland>Z.VI) - Minder lokale binding - Culturele afhankelijkheid van Vlaanderen - B gaan voor eigen voorz. (scholen) - Weinig kansen voor jongeren (HBO, werk) - Afwachtende grondhouding (overheden) - Minder werkgelegenheid->mensen weg-> minder voorzieningen - Bestuurlijke versnippering binnen Zeeland/ kleinschaligheid - Afschermen deelbelangen-> gemeenschappelijk belang - Blijven hangen in lokale verschillen
OPPORTUNITIES	THREATS
<ul style="list-style-type: none"> - Diversiteit en grotere saamhorigheid in Z.VI - samenwerken tussen ondernemers - samenwerken met Belgisch Vlaanderen - samenwerken lb. met andere, grote bedrijven - inschakelen ouderen - Nieuwe technologie en biobased economy: hoger rendement & meer toeg.waarde lb - Veerhaven/cruiseschepen - Logistiek/industrie - Immigratie (B) - Energie coöperatie/zonnepanelen - Recreatie: originaliteit & kwaliteit - Nieuw elan: ondernemers-vrijwilligers werken samen - Aansluiten van kusttoerisme op achterland, ontwikkelen van cultuur (in grotere kernen) - Gemeenschappelijke, wezenlijke belangen → dynamiek/initiatieven - Groei landbouw als tegenprestatie voor leveren groene diensten - De grens biedt kansen: econ.ontw./ voorzieningen in B - Pittoreske dorpjes - EGTS (over grenzen samenwerken) 	<ul style="list-style-type: none"> - Toenemende digitalisering (post, zorg, etc.) maakt afhankelijk van een slecht ontwikkelde digitale infrastructuur - Voorzieningenniveau daalt, consument wil schaalvergroting - Directheid van Nederlanders in relatie met Vlamingen - Verdwijnen van verschillen tussen kernen - Culturele verschillen binnen het gebied belemmeren samenwerking - Landbouw gericht op wereldmarkt, afhankelijk van prijsontwikkeling buiten het gebied. - Zeeuws Vlaanderen wordt soms 'vergeten'

2. Proces van formeren nieuwe LAG

Om tot een nieuwe LAG te komen is het volgende proces doorlopen:

De huidige voorzitter van de LAG is aangewezen als kwartiermaker. Zij begeleidt de overgang van de oude naar de nieuwe LAG. In de komende maanden zal blijken of zij de rol als voorzitter in de nieuwe periode ook formeel wil oppakken. De kwartiermaker:

- heeft draagvlak in de streek
- heeft bestuurlijke ervaring en inzicht in veranderingsprocessen
- is neutraal, onafhankelijk en enthousiasmerend
- heeft voldoende tijd beschikbaar
- is goed op de hoogte van wat er speelt in Zeeuws Vlaanderen

De kwartiermaker kreeg als opdracht mee:

- Meedenken en input leveren bij het opstellen van de Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) – puntjes op de i zetten.
- De samenstelling van de nieuwe LAG begeleiden door vaststellen van profielen en benaderen van geschikte kandidaten. Dit gebeurt met de hulp en ondersteuning van de coördinator -en wordt gevoed door de input van enkele van de huidige LAG leden.
 - o via een advertentie kandidaten oproepen
 - o rechtstreeks kandidaten benaderen (die zich opgegeven hebben tijdens gebiedsbijeenkomsten, of die daarin al voorgedragen zijn) en vragen naar hun interesse
 - o via de sectoren (innovatie, samenwerking, voedsel en landbouw, onderwijs, bedrijfsleven en zorg) kandidaten laten aandragen
 - o de huidige LAG leden vragen om hun motivatie en interesse in de nieuwe aanpak van de LAG en in de uitvoering LOS, te beschrijven en hen daarop te bevragen.
 - o Alle LAG leden (zowel huidige als nieuwe) maken hun interesse kenbaar via een korte motivatie. Na gesprekken wordt keuze gemaakt voor de eerste lichte LAG-leden. De andere geschikte kandidaten komen op de reservelijst voor vervanging.
- De kwartiermaker / en later de voorzitter bewaakt ook het draagvlak bij de gemeenten: onderhoudt persoonlijk de contacten met bestuurders
- De kwartiermaker zal extern als gezicht en vlaggendrager van LEADER functioneren totdat de nieuwe voorzitter deze rol overneemt.

Dit proces van vorming van de nieuwe LAG is in gang gezet. De namen (en achtergrond, betrokkenheid) van de leden van wie per eind april bekend is dat zij verantwoordelijkheid willen nemen voor deze LOS, zijn opgenomen. Hiermee is aangetoond dat de nieuwe LAG onder leiding van de kwartiermaker/voorzitter in staat is om de ambities van de LOS waar te maken.

Samenstelling nieuwe LAG

dhr B. Houtzager	Waterschap
Vacature	ZLTO
mw C. van Sluijs	ZAJK
mw B. Tolboom	Gemeente Terneuzen
dhr P. Weemaes	Vereniging voor Kleine Kernen Zeeland
dhr D. van de Wouw	SCOOP
mw T. Maenhout	Gemeente Sluis
mw H. van der Hooft	Gemeente Hulst
dhr M. Rijk	VVV
mw D. van Damme -Fassaert	Kwartiermaker/ Voorzitter Gemeente Hulst, wethouder
Arjon Copper	Coördinator Provincie Zeeland
Boy Saija	Coördinator Provincie Zeeland
Eventuele aanvullingen/vervanging	
Dhr J. Verschueren	Agrariër, makelaar
Mw M. E. Verstraeten/ Mw M. Cijis	Dorpsraad Clinge
Mw E. de Feijter	ZLTO
Dhr J. Timmers	Natuurbeschermingsvereniging 't Duumpje
Dhr R. Meersschaert	EGTS
Dhr T. Witters	UWV
Mevr. J. de Witte	MKB
T. Soeting	Onderwijs

3. Brief aan gemeenten

Geacht College, geacht Dagelijks Bestuur,

Graag vragen wij uw aandacht voor het volgende:
in het kader van de uitvoering van het nieuwe Europese Plattelandsontwikkelingsprogramma 2014-2020 (POP-3) zijn wij als Lokale Actie Groepen (LAG) Midden- en Noord-Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen, (onder POP-2 de Plaatselijke Groepen genoemd) betrokken bij het opstellen van de nieuwe Lokale Ontwikkelings Strategie (LOS) voor het gebied.

LEADER-aanpak

Ook het nieuwe POP-3 programma kent een apart onderdeel te weten, de LEADER-aanpak. De afkorting **LEADER** staat voor: **Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale**, en betekent vrij vertaald "Samenwerking voor plattelandsontwikkeling". Deze omschrijving geeft weer wat de Europese Unie met LEADER voor ogen staat; een subsidieprogramma dat de bewoners inspireert om hun leefomgeving te helpen ontwikkelen. LEADER gaat uit van de kracht van de regio en is voornamelijk bedoeld voor samenwerkingsverbanden tussen (overheids)organisaties en (landbouw)ondernemers en/of particulieren op het platteland die met veel enthousiasme en op een eigen originele wijze hun leef- en werkomgeving willen verbeteren.

De basis voor uitvoering van LEADER is de zogenaamde Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS) waarbij een "van onderop-benadering" vereist is. Dit plan beschrijft naast de problemen, kansen en doelen waar aan in het gebied gewerkt wordt, ook de wijze waarop het samenwerkingsverband, de LAG, dit in de komende periode wil gaan doen.

Deze aanpak is niet nieuw en naar alle waarschijnlijk bij u ook bekend. Ook in uw regio zijn in de afgelopen jaren verschillende projecten uitgevoerd, die mede door uw cofinanciering en een Europese subsidie, een bijdrage hebben geleverd aan de vitalisering van het Zeeuwse platteland.

Vanaf 2002 tot 2006 is in onze provincie het LEADER+ programma uitgevoerd. Daar waren destijds 7 miljoen euro aan Europese LEADER-middelen mee gemoeid. Vanaf 2007 is de LEADER-aanpak opgenomen in het huidige POP2-programma. Via dit spoor is ruim 10 miljoen aan Europese LEADER-middelen aan kwalitatief goede projecten gesubsidieerd.

Een nieuwe programmaperiode (POP3):

de totstandkoming van de nieuwe Lokale Ontwikkelingsstrategieën in Zeeland.

In onze provincie zijn er in principe wederom twee gebieden die opteren een nieuwe Lokale Ontwikkelingsstrategie uit te voeren op het Zeeuwse platteland, te weten Midden- en Noord Zeeland en Zeeuws-Vlaanderen.

Ten behoeve van de opstelling van deze strategieën is tot op heden in beide gebieden het volgende aan voorbereiding gedaan vanuit de provincie is er middels een aanbestedingsprocedure opdracht gegund aan ETC om de beide potentiële LAG's te ondersteunen in het proces te komen tot een goede Ontwikkelingsstrategie. ETC is een non-profit organisatie die onder andere ondersteuning biedt bij de mensgerichte ontwikkeling in plattelandsgebieden. Bovendien is ETC nauw betrokken bij het Netwerk Platteland en heeft veel ervaring met de LEADER-aanpak en het opstellen van dergelijke plannen.

Samen met ETC en de potentiële LAG's binnen de beide gebieden is aan de hand van bestaande nota's, visies en rapporten een verkennende inventarisatie uitgevoerd. Daarnaast zijn er op basis van interactie met bewoners diverse bijeenkomsten georganiseerd. Het opstellen van een Lokale Ontwikkelingsstrategie moet leiden tot een nieuwe aanpak voor LEADER binnen het POP3 in Zeeland en tot twee, door de streek gedragen, plannen voor sociaal economische versterking van Zeeland.

Beoogde leden van de Lokale Actiegroepen hebben in het totstandkomingsproces van de LOS, interviews afgenomen bij een groot aantal bij plattelandsontwikkeling betrokken Zeeuwen. De

uitkomsten van deze interviews en de verschillende gehouden gebiedsbijeenkomsten zijn de basis geweest voor het bepalen van de thema's in de LOS en de rol van de LAG.

Zo zijn er in 2014 (3 november en 1 december) twee streekbijeenkomsten in Midden- en Noord Zeeland en twee streekbijeenkomsten in Zeeuws-Vlaanderen (30 oktober en 25 november) georganiseerd. Voorts zijn er twee ontwerpessies (waarbij de eerste conceptuele inhoud van de plannen werd beoordeeld en waar nodig herschreven) op 15 en 16 december zijn in beide gebieden twee ontwerpessies gehouden. Een aantal vertegenwoordigers van de Zeeuwse gemeenten en het Waterschap heeft deze verschillende bijeenkomsten bijgewoond. Daarna hebben twee kerngroepen hun inbreng geleverd op de conceptversies. De Lokale Ontwikkelingsstrategieën zijn vervolgens in concept gepresenteerd en per gebied in een bijeenkomst in februari 2015 gepresenteerd, besproken en getoetst.

Zo ver zijn de LAG's dus nu met hun plannen. Belangrijk onderdeel van de LOS is ook de financiële paragraaf; hoe denkt men aanspraak te kunnen maken op het Europese budget dat in het kader van POP-3 voor de gebieden is gereserveerd. Is de noodzakelijke publieke cofinanciering al geregeld en over welke prioriteiten beoogt men het totale budget te verdelen?

Randvoorwaarden

Het Europese LEADER-budget in POP-3 voor Zeeland bedraagt in totaal € 5.640.000,--. Een voorwaarde voor de inzet van Europese middelen in het kader van LEADER/POP3 is wederom dat minimaal eenzelfde bedrag door nationale publieke organisaties wordt ingezet (de zogenaamde publieke cofinanciering). Daarbij gaat het om middelen van het Rijk, de provincie, gemeenten, waterschappen en andere als (semi-)overheid erkende instanties.

Dit uitgangspunt dient te worden doorvertaald naar een indicatieve financiële tabel, waarbij onderscheid dient te worden gemaakt tussen de verschillende publieke bronnen. Per project kan de verhouding tussen financiers uiteraard afwijken. Wel geldt dat projecten maximaal 50% subsidie vanuit het Europese budget ontvangen. Tevens wordt in de financiële tabel een indicatieve investering vanuit de private sector geraamd. Deze tabel zal per gebied in de afzonderlijke LOS-en worden opgenomen.

Begroting/Financiële tabel

Begroting	€
Submaatregel 1: Voorbereidingskosten	-
Submaatregel 2: Uitvoeringsbudget	4.020.000
Submaatregel 3: Samenwerking	300.000
Submaatregel 4: lopende kosten, promotie en voorlichting	1.320.000
	5.640.000

Financiële tabel		Budget €	
EU		2.820.000	30,00%
publiek			
gemeenten	940.000		
Waterschap	940.000		
Provincie	940.000		
		2.820.000	30,00%
subtotaal		5.640.000	
privaat		3.760.000	40,00%
Totaal		9.400.000	100,00%

Zoals aangegeven is hier sprake van een indicatieve verdeling.

Als Gemeente en Waterschap kunt u middelen als co-financiering inzetten om publieke of private doeleinden te realiseren. De projecten mogen echter geen "reguliere" gemeentelijke taak of "reguliere" Waterschapstaak betreffen. Middels uw projecten mogen er uiteraard wel Gemeentelijke- of Waterschaps- doeleinden worden gerealiseerd, maar deze projecten dienen evenwel een aantoonbare meerwaarde te bevatten voor het gebied of de streek. Vanzelfsprekend dienen deze projecten aan te sluiten bij de doelstellingen van het POP3-programma.

Berekening financiële tabel

Teneinde inzicht te kunnen verkrijgen in een evenwichtige onderverdeling is gekozen voor een berekeningssystematiek die recht doet aan alle betrokken partijen. Deze berekening treft u als bijlage aan bij dit schrijven .

Daarbij is rekening gehouden met de volgende uitgangspunten:

- op basis van een vast bedrag per inwoner
- een variabele bijdrage per gemeente op grond van het aantal inwoners

Tot slot

Zoals aangegeven is het een indicatieve onderverdeling.

Hoe de tabel er uiteindelijk uit komt te zien zal sterk afhangen van de projecten die de komende 7 jaren al dan niet met behulp van uw co-financiering zullen worden uitgevoerd.

De onderverdeling wekt misschien de suggestie dat de regio Zeeuws-Vlaanderen minder ELFPO-middelen (Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling) zal kunnen claimen. Dat zou een onterechte conclusie zijn. Benadrukt dient te worden dat de indicatieve co-financieringsbijdrage niet leidend of bepalend zal zijn voor de mate waarin u in de komende programma-periode aanspraak wenst te maken op het ELFPO (POP3)-budget. Immers, uit de ingediende aanvragen zullen de beste projecten in een tender-procedure worden geselecteerd en geprioriteerd. De toekenning zal dus geheel van de kwaliteit van de projecten afhangen.

U wordt hierbij gevraagd in te stemmen met de in de financiële tabel opgenomen onderverdeling. Voor de goede orde wordt hierbij tevens aangegeven dat het zich conformeren aan de financiële tabel geen harde verplichtingen voor u meebrengt. Wel vragen we van u om de intentie uit te spreken om ook financieel bij te dragen aan de uitvoering van de LOS, teneinde het POP3 programma binnen de gestelde kaders zo optimaal mogelijk te benutten.

Wij verzoeken u uiterlijk 25 maart a.s. te reageren op dit verzoek.

Hoogachtend,

Mevrouw D. van Damme – Fassaert
(wethouder gemeente Hulst)

Voorzitter Lokale Actie Groep
Zeeuws Vlaanderen

De heer J. Gelok
(burgemeester Gemeente Borsele)

Voorzitter Lokale Actiegroep
Midden- en Noord Zeeland